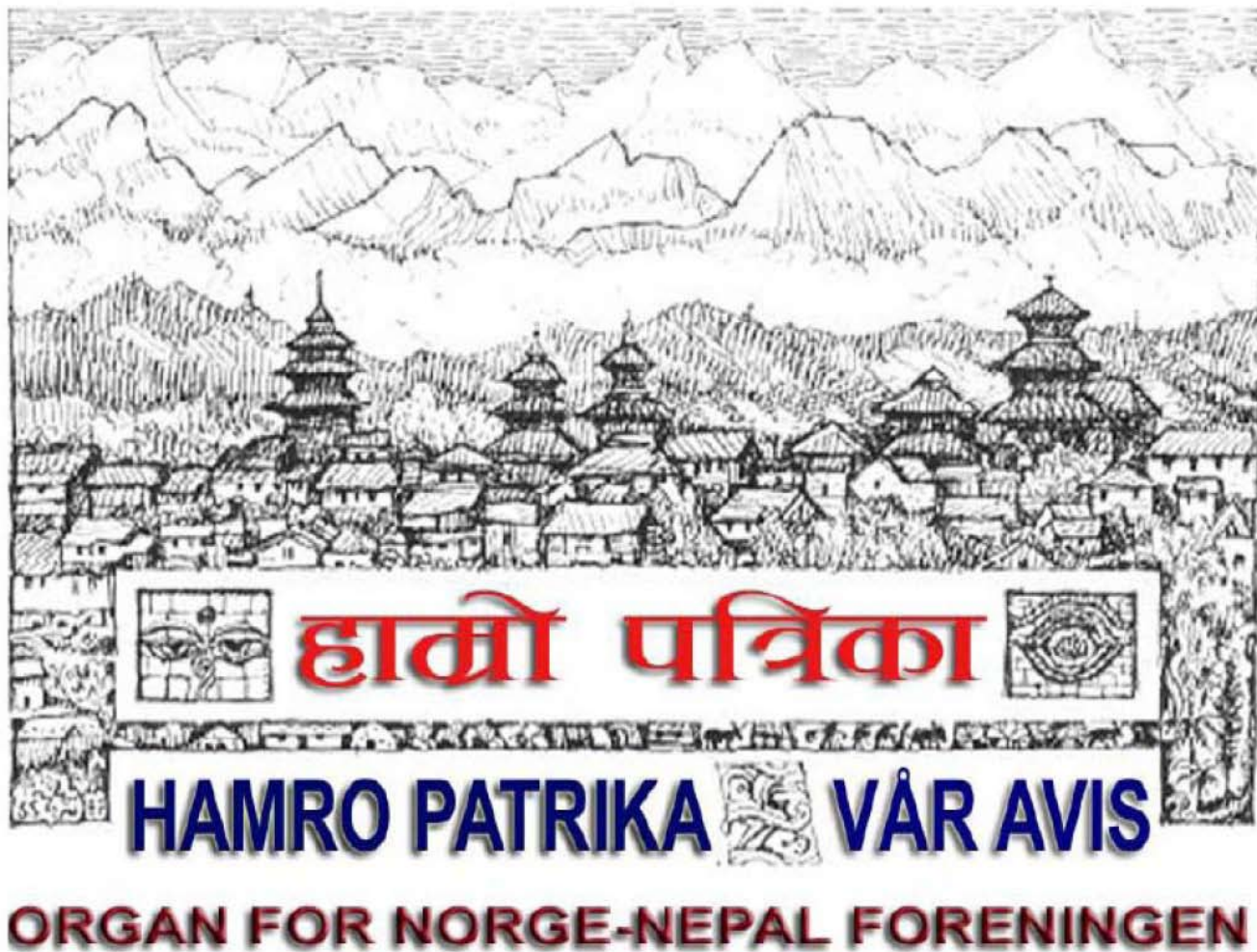

ISSN 1891-0920

Nr. 1, JANUAR 2010

A hill on the way to Pokhara

INNHold

Medlemsmøte med Jon Gangdal:

"Fem skatter av evig snø" 3

Et bedre sherpaliv 4

Fornebu Consulting supporting Utviklingsfondet (Development Fund)
Projects in Nepal 8

SISU tilbake igjen i Nepal 13

Konsert med The Hollies til støtte for prosjekter i vestlige Nepal 14

Arniko, hvem var det ? 17

Hva har skjedd i Nepal siden sist? 19

Hamro Patrika legges ut som en pdf fil på Norge-Nepalforeningens hjemmeside:
www.norge-nepal.no. Pdf filen sendes direkte til medlemmer som har e-post.
De som ikke har internett får sendt en printet papirversjon i posten.

Redaksjon: Marit Bakke

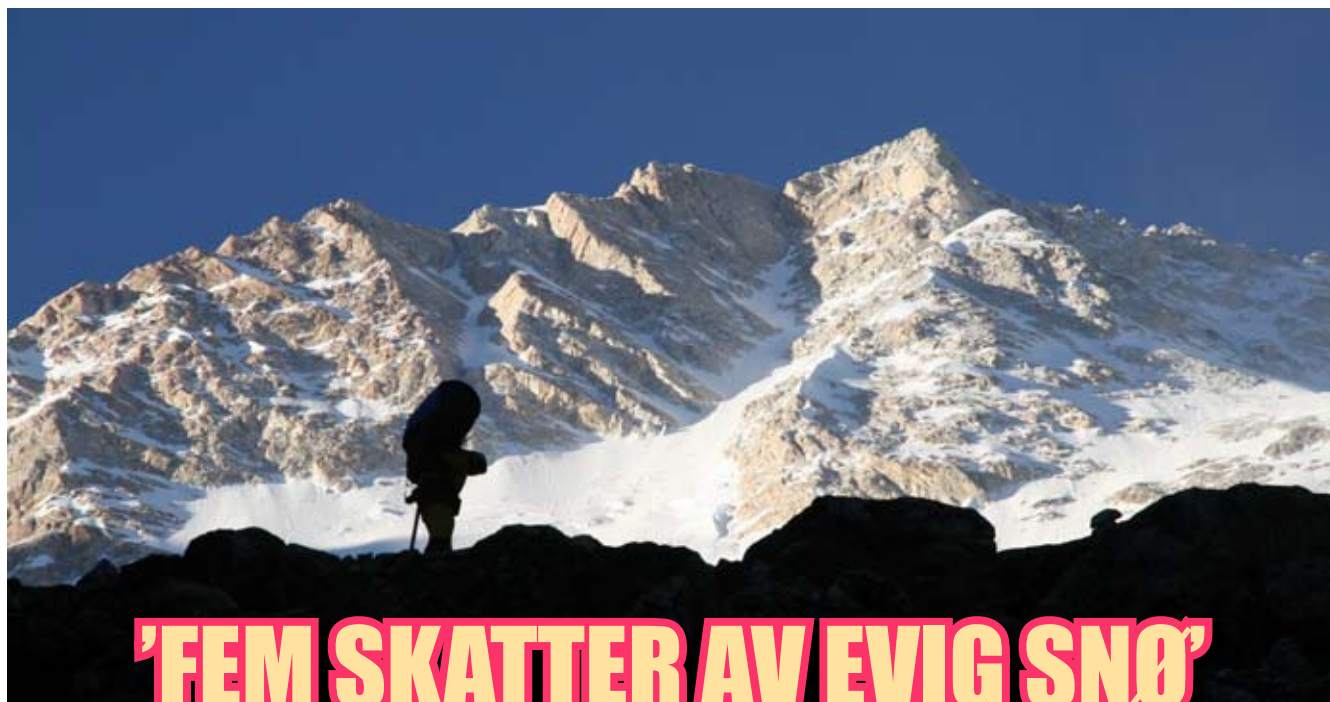
Norge-Nepalforeningens logo: Stein Fossum

Layout: Manohar Pradhan

Forsidetegningen: Sigmund Setreng

Åpent medlemsmøte

'FEM SKATTER AV EVIG SNØ'

Mandag 8. februar kl. 18.30

Sted: Miljøhuset, Grensen 9 B. 6. etasje, Oslo

Arr.: Norge-Nepalforeningen

Inngang kr. 100. Overskuddet går til Rolwalingstiftelsen

Jon Gangdal

Jon Gangdal viser bilder og film fra den første norske og svenske - Mattias Karlsson - bestigning av **Kangchenjunga** (8586 m) – verdens tredje høyeste fjell. Kangchenjunga betyr 'Fem skatter av evig snø'. Fjellet ble antatt å være verdens høyeste fram til 1852, og bærer på mye av Himalaya-klattringens ukjente historie.

Gangdal forteller også om den siste utviklingen i sherpasamfunnet **Rolwaling**, og hva som nå skjer med hele området **Gauri Shankar**.

Et bedre sherpaliv

Allmøte i Rolwaling med ordfører Dawa Chhiri Sherpa i lederrollen.

I løpet av det siste året har ti familier flyttet tilbake til det lille sherpasamfunnet Rolwaling i Nepal. Dalen har nå fått både helsestasjon, skole, mikrokraftverk og en ny lodge som også skal fungere som befolkningens felles storstue. I tillegg har alle fastboende fått kokeovner og en ny måte å sanke ved på.

Utviklingsprosjektet ble startet av Himalaya-veteranen Jon Gangdal i 2005. På et besøk i dalen til sherpaene han hadde brukt på mange av sine ekspedisjoner, fant han et samfunn i oppløsning – uten skole, helsetilbud og annen grunnleggende infrastruktur. Det lokale styret hadde ingen formelle fullmakter, og de 25 familiene som fortsatt bodde der, så ingen andre muligheter til å overleve på annet enn et eksistensminimum.

Mange av de utflyttede hadde bosatt seg i Kathmandu for at barna skulle kunne gå på skole. De som hadde tjent mest penger på ekspedisjoner, hadde bygd egne hus. Andre bodde til leie hos

venner. Men for fjellfolk som er vokst opp i frisk luft på mellom 3500 og 4500 meter, har tilværelsen i forurensede Kathmandu på 1300 meter like mye vært en prøvelse. Mange lengtet hjem.

Først skole...

- Jeg tenkte at det kan jo ikke koste all verden å gjenoppbygge den lille skolen og skaffe en lærer, men ville det bidra til at folk flyttet tilbake igjen? Svaret var en veldig tydelig: Ja! Og så begynte vi, forteller Jon Gangdal.

- Siden har det jo ballet litt på seg, men jeg oppdaget tidlig at å sette i gang ett tiltak, straks får

konsekvenser for noe annet. Jeg hørte om en annen landsby der de bare hadde bygd skole, og så fort alle hadde fått utdannelse, flyttet de til Kathmandu. Derfor spurte jeg sherpavennene mine om det samme kunne komme til å hende her? De så ikke bort fra det, og dermed lagde vi en mer fullstendig plan for det hele, forteller Gangdal.

Helseposten og skolen Rolwaling.

... dernest helsestasjon og ovner...

Sherpaenes neste ønske var helsestasjon som de hadde jobbet for å få helt siden 1970-tallet – uten å nå igjennom verken hos lokale eller utenlandske myndigheter. Tidligere døde både barn og voksne av så enkle sykdommer som lungebetennelse, influensa og alminnelig barnesykdommer. En av de største helseplagene har også vært luftveissykdommer, forårsaket av røyk fra åpne ildsteder uten avtrekk. Flere barn har også omkommet av infeksjoner i brannså de har fått når de har ramlet oppi bålene.

- Dermed så jeg en ny sammenheng: Skal helsetilbudet totalt sett bli bedre, må vi også forebygge. Andre steder på landsbygda i Nepal hadde jeg sett enkle ovner, som også sparer mye ved, og så bestemte vi at alle som kan dokumentere at de er fastboende, skulle få gratis ovner. Dette er blitt et slags måleinstrument for om prosjektet virker. Da vi tok opp den første bestillingen i 2006, trengte vi 25 ovner. Da vi leverte ovnene i 2007,

var det ti for lite, sier en fornøyd prosjektleder.

... og så elektrisitet

Men uten åpne ildsteder forsvinner lyset. Hvordan skal da for eksempel barna kunne lese lekser? Dermed var det klart for neste steg: Mikrokraftverk.

- Jeg syntes jo kanskje det begynte å bli mye dette her, men takket være enorm støtte fra både Haakon Ellingsen AS, bedriftens ansatte, meglerfirmaet Akershus Eiendom AS i Oslo, gamle og nye ekspedisjonsvenner og et offentlig tilskudd administrert av den nepalske stat, har vi nå greid å fullfinansiere alt – så langt, sier Jon Gangdal.

Han betegner selv arbeidet som "en litt krevende hobby", fordi alle pengene som kommer inn, går rett til prosjektet. Arbeidet er organisert gjennom Stiftelsen Rolwaling, registrert og revidert på behørig vis. Kostnadene holdes på et minimum. Det utbetales ingen godtgjørelser, annet enn til kjøp av tjenester av lokalbefolkningen, for eksempel i form av lønn for bæring og byggearbeid.

Mikrokraftverket som gi elektrisitet til husene der de bor høst, vinter og vår.

Sikre driften framover

Den første store utfordringen nå er å sikre driften av skolen, helseposten og kraftverket i årene framover, og å sikre at prosjektet blir godt organisert.

- Organisasjonen må kunne tåle at prosjek-

tlederen får en stein i hodet når han klatrer i Kolsås-toppen, uten at det stopper opp. Det samme gjelder i Nepal der Dawa Chhiri Sherpa er primus motor. Der er de forresten kommet litt lenger ved at de har fått gjenopprettet det lokale styresettet med et nytt landsbyråd bestående av fem kvinner og fire menn, kanskje det mest likestilte lokalstyret i hele Nepal! Det ble til ved at vi spurte hvem som er mest opptatt av det viktigste: mat, helse og skole? Svaret var: Kvinnene. Altså må vel de være sterkest representert i landsbyrådet? Yes, good idea, var svaret. Så enkelt kan det gjøres når man har en praktisk tilnærming til virkeligheten, humrer Gangdal.

Fjellbjørka i Nepal dør innenfra, men er god ved og enkel å felle med motorsag.

Fra bæring til selvbæring

Den neste store utfordringen er å gjøre samfunnet selvbærende.

- Målet vårt er å gjøre oss selv overflødige. Derfor har vi allerede begynt å planlegge hvordan vi skal få til en kontrollert næringsutvikling. Det mest nærliggende er turisme fordi dalen har en fantastisk og praktisk talt urørt natur – i motsetning til mange andre områder. Men det er viktig at den blir utviklet på lokale premisser så verken miljøet eller økonomien blir ødelagt. Dessuten er det grunnlag for utvikling av håndverks-

og planteprodukter, og ikke minst for forbedring av jord- og skogbruk, sier Gangdal.

Det siste vi gjorde høsten 2009 var å lære opp to team som feller gamle, halvdøde bjørketrær med motorsag i stedet for at de hogger ned ungskogen med øks. Det forhindrer avskoging og enklere tilgang til ved.

- Hvordan får du tid til alt dette?

- Jeg har en ganske fri stilling i eget firma, en tålmodig familie, gode samarbeidspartnere og den grunnholdningen holdningen at man alltid får tid til det man prioriterer. Nå har det jo gått litt fort med dette i starten, men det var nødvendig å ta noen raske grep for å hindre Rolwaling-samfunnet i å gå fullstendig dukken. Herfra tror jeg vi skal følge rådet jeg fikk fra en gammel sherpavenn da jeg spurte hva som var den beste taktikken for å nå til topps på Mount Everest: Slowly hurry, svarte han.

Sherpaene

Mange oppfatter sherpa som en orientalsk fellesbetegnelse på en bærer. Det er det ikke. Sherpa er et av Nepal 37 registrerte folkeslag som innvandret fra Tibet for ca 450 år siden. Sherpa kommer av de to tibetanske ordene Shar og Pa som betyr Øst og Folk, altså Folket fra øst.

Sherpaene utmerker seg særlig ved å være enormt høydesterke, ekstremt smidige i ulendt terreng og veldig sjenerøse, ydmyke og fellesskapsorienterte.

Organisering

Stiftelsen Rolwaling ble formelt stiftet 10. desember 2007 og er registrert i Stiftelsesregisteret i Brønnøysund. Den er også registrert under navnet Rolwaling Foundation.

Informasjon

Stiftelsen har en egen hjemmeside:
www.rolwaling.no.

Structure Rolwaling Development

National authorities – Social Welfare Council, Kathmandu

District authorities – District Development Committee (DDC), Dolakha

Local authorities – Village Development Committee (VDC), Rolwaling

Infrastructure

School
Health post
Stoves
Electricity

Swiss project
River security

Tourism

Lodges
Transport
Porters
Guiding
Avoid ascent
of Tseringma

Farming

Potatoes
Animals
Vegetables
Wood

Religion

Gompa
Lamas
Lama school
Stupas

New business

Herbes
Climbing
Local products
for sale

Support, organising, financing & promotion

- First priority for the Foundation
- Second priority for the Foundation

Rolwaling Foundation

Ancient water source is still usable.

Photo: Manohar Pradhan

Fornebu Consulting supporting Utviklingsfondet (Development Fund) projects in Nepal

Fornebu Consulting started a relationship with the Development Fund (DF) in Norway in 2008 supporting their projects in Nepal. The objective of the relationship is for Fornebu Consulting to support DF with a yearly donation and consulting assistance. The program that is developed in cooperation with Olav Myrholt at DF has boosted involvement and social commitment among the employees of Fornebu Consulting. I am impressed with the strong commitment, contact network and local know-how that Olav has contributed with. Within the program we have information meetings at Fornebu Consulting with focus on Nepal and late November we had a very interesting early morning meeting with Mr. Kunda Dixit.

Twice a year, 1-2 consultants are given the opportunity to visit Nepal and local projects supported by DF. The focus is mainly on the Ilam District and the NGOs Namsaling Community Development Center (NCDC) and Mahila Jagaran Sangh (MJS), and on LI-BIRD in Pokhara.

As a part of this program I was traveling to Nepal, Ilam and Pokhara, in November / December. This is the third visit from Fornebu Consulting in Nepal and I was the first one "flying Solo" without Olav as a guide. Regardless of this, I always felt secure and everything was as prepared as things can be in Nepal due to Olav's preparations and contact network. My objective for the visit was to meet DF local partners in Ilam, visit projects

and offer my knowledge, particularly in project management, in discussions about matters that the NGOs had prepared. I am also a keen fly fishing enthusiast and I always bring a fly fishing rod when I travel. So I was prepared to give it a try if there was an opening for some fishing.

This was my first visit to Nepal and I anticipated an interesting and fun stay. I must admit that I was uncertain about what I could contribute with for such a short visit and whether my competency was of any use for the local NGOs. The first im-

Misty hills in Ilam.

pression getting to Nepal, that also lasted, was of a friendly and open people with a smiling face.

Ilam district

I spent 7 days in Ilam and I must admit that I fell in love with the area on the spot. The beautiful, green scenery and the mystical foggy hills were beyond my expectations. I spent most of my time with NCDS and they had prepared a long list of topics to discuss, such as leadership transition, business plan revision, internal management organization and commercializing of services. First I was a little surprised by the maturity of the organization and was a little relieved when I understood that my competency was welcomed and of good use. It was a challenge for me to find the best level for the discussions. But by first getting some background information about the topic, then ponder a little about how I would attack such a problem in my daily work and then bridge this to the local setting I found a way to bring some thoughts to the discussion. I tried to keep it simple and narrow down the scope in order to make sure that my ideas was well received. Then I had to lean back and listen to lengthy discussions in Nepali until they came with follow up questions, further thoughts from me and even more discussion in Nepali.

Many of the topics and challenges the organization was facing are very similar to what I face in managing large projects in Norway. It has a Nepali flavor to it with local traditions, culture and the political situation, but, nevertheless, I experienced that many of my ideas were welcome and if nothing else, it was a catalyst for internal discussions.

I was very impressed by the demonstration field that NCDC has created in Ilam for displaying agriculture improvements, waste water treatment

facilities and micro hydro electric power. NCDC bought land 3 years ago and has built an office building and a center where community representatives can visit and see what benefits the NCDC projects can give to the community. The display ranges from improved cooking stoves, self produced organic fertilizer, improved crops to cheap waste water treatment facilities.

One of my field trips was to visit Ilam Bazar market area and see the challenges with waste water pollution and a water cleansing project. Solid waste is thrown in a small stream near by the market area and pollutes the water that is used by many people down stream. They have tried to remove the solid waste (it is tons of it) but without any organized way of collecting waste, people still use the stream as a waste bin. My impression is that they have started a project to cleanse the waste water, but without solving the root cause of the problem, the handling of solid waste, they will not succeed.

I also visited MJS which is a NGO of a more social welfare character. It is a women's organization which focus on gender issues, domestic violence and income raising activities. They run a women's crisis center and an old aging house. I met some lovely people with a high social consciousness and a profound wish to improve the situation for the disadvantaged people.

With MJS I visited the old age house, located close to the Mai Kola River, operated by the NGO. Apparently this is one of only few old age houses outside Kathmandu. The contrasts to an old aging house in Norway are huge. It was a simple building with two ten-bed dormitories, one male and one female, and a kitchen. It moved my heart to see the smiling happy faces of the old people living there and understanding that MJS

Woman in house for old people.

makes a difference by their work.

Fly fishing in Mai Kola River

After some days in Ilam and working with the NGOs I was eager to try my fly fishing rod in Mai Kola River. I did some research about fishing opportunities in Nepal prior to my visit but found little information about the topic. In the security check at Kathmandu airport I had to explain the purpose of the rod and reel and we came to an agreement that my equipment was only dangerous for the fish.

Down at the river the locals were amused by a European with a strange way of fishing. After a while an old chap came by and shook his head when seeing my flies. He caught a frog and put it, half dead, on one of my hooks. Then he pointed up stream and told me that I was not fishing on the right spot. He picked up a large lump of cow

Fishing with frogs.

dirt and tossed it into the river. Then he told me to cast the frog after it and proudly explained that this was the way to catch big fish. After about an hour I gave up blaming my casting technique to be inadequate for fishing with frog.

An interesting meeting

My last day in Ilam I met Mr. Kunda Dixit who had visited Fornebu Consulting the first week of my stay in Nepal. It was a pleasant coincidence that he was to tour Ilam with the exhibition of his third book in his trilogy about ten years of war and impact on the civilians while I was there. I had a most interesting dinner with Mr. Dixit and got to learn much about the war and the post war political situation. Among many things he explained to me was how Nepalis are tired of the political quarrel in Kathmandu and that the enthusiastic attitude towards peace and unification of the country after the war now is gradually exchanged with resignation. I had not experienced this myself in my work with Nepalis but then my experience is also that the conflict years and political discussions was not an area of conversation with a foreign guy. I got to see the exhibit early in the morning before opening and the pictures and the stories that were displayed made a last-

ing impression on me.

The last part of my stay was in the Pokhara area with LI-BIRD. I spent a day in the office discussing many of the same topics as discussed with NCDC in Ilam with a special focus on program management and leadership structures in the organization. Afterwards, the LI-BIRD staff companied me for a field trip to visit projects in the Rupa and Begnas area. Here I had a most interesting experience visiting the fisher people of the two lakes.

2 lakes, 2 kilometers apart, 2 different worlds

First I visited the fishermen people of Begnas. They explained to me the troublesome situation they are facing with reduced catch and decreasing income, hence decreasing living standard. The fishermen are organized in 2 groups but they have no influence on the preservation of the lake. The fishing is open for everyone with no control and the locals are also fishing with electricity and poison. Other problems are related to fungus and introduced species that feed on the local species. The introduced ones are less welcomed as food and the price at the market is lower. There is a government fishery and research center at Begnas, but the local fishermen claim that information from the research is not distributed to the community; hence they are not able to make use of the findings from the research.

In Rupa Tal, only 2 kilometers away from Begnas, the situation is totally different. Here the fishing is organized in a cooperative with over 700 shareholders and only 11 fishermen. The fishermen are employed by the cooperative and most of the shareholders are from the communities surrounding the lake. Therefore, it is in the own interest of the farmers and others to maintain and preserve the lake. The cooperative has full control

of the lake and only the 11 fishermen have permit to catch fish. Every day the catch is brought to the market by the cooperative and sold. In addition to preserving the lake and the indigenous fish species as well as producing fingerlings, the cooperative preserve the wetland area and birds. The profit from the catch is fed back to the community by various projects such as creating new roads.

I also had a good time showing my fly fishing gear to the fishermen. They were eager listeners to my explanation of my wet and dry flies and the different techniques for fishing different types of fish. Especially a white and pink fly that resembles a small herring (type of fish) brought their attention. I had to explain that the fish is color blind and do not see the pink color, but only the shape of the fly.

Fishermen.

Erik at Pauwa Bhanjyang.

Then it was time for me to get a permit and try my fly fishing gear. They really wanted to see me catch fish, especially since they claimed I was the first white man fishing in the lake. After a couple of hours trying my Norwegian flies it was apparent that not any of these was on the menu of the local fish. I had to try the trick of using earthworms. That gave instant result and I ended up with five strange looking fish with sort of a long mustache. A part of the deal was for me to hand over my catch to the cooperative. So now I can

claim to be the only Norwegian providing fish to the local market.

All the NGO's that I met are local partners of DF. As explained earlier the objective of the partnership between Fornebu Consulting and DF is for our company to contribute both financially and with our consultancy competency. All the NGO's expressed a clear wish for closer collaboration directly between Fornebu Consulting and the NGO. I see that there are areas where we can provide useful knowledge and that the organizations with our support can take further steps towards a more sustainable direction. This is something that we will consider while creating our roadmap for the next two years of the Fornebu Consulting / DF program. We are looking forward to further develop our partnership with DF and within this partnership strengthen our participation with the local partners in Nepal.

**Text and photo: Erik Ramstad,
Fornebu Consulting**

Annapurna range seen from Phewatal

Photo: Manohar Pradhan

SISU tilbake igjen i Nepal

I Hamro Patrika nr. 3, 2009 (side 21) sto det en artikkel om kulturelt samarbeide mellom Norge og Nepal, blant annet om gruppen SISU. Marius Søybye har sendt oss en e-post der han forteller at SISU reiser til Nepal igjen den 14. februar. De skal jobbe to uker i Nepal og deretter en uke med skolekonserter i Sri Lanka. Lørdag 30. januar kl. 14 holder SISU en liten gratiskonsert inne på Oslo S-stasjon med programmet de tar med til Nepal. Man kan også gi penger til nye instrumenter til musikkskolen i Nepal.

I Kathmandu skal SISU spille på en utendørskonsert og også spille i den norske ambassaden. Dessuten blir det undervisning på musikkskolen ved Nepal Music Center og workshop med lærerne om hvordan man kan arrangere skolekonserter. Tanken er at de nepalske lærerne med tiden kan holde slike konserter. SISU skal også holde skolekonserter i Terai.

Fra Nepal Music Centers hjemmeside (www.nepalmusiccenter.com) har vi kopiert denne introduksjonen:

Nepal Music Center is the vision which is the cooperation program between Music Nepal and Rikskonserterne (Norwegian Concert Institute). Nepal Music Center, NMC in short, is a non profit entity established by Music Nepal for carrying out its non-commercial activities in the field of music and culture. Music Nepal, its shareholders and their family members are the promoters of this non-profit company. Its activities shall be guided by an advisory body which will function as a steering committee for the development of the center. Members of advisory council are drawn from among distinguished personalities from different walks of life.

Foto fra Nepal Music Centers hjemmeside.

Hjemmesiden forteller også om en "Workshop by Knut". Knut er Knut Reiersrud som i oktober i fjor besøkte Nepal Music Center og holdt en workshop for studenter, lærere og ansatte. Temaet var forskjellige måter å spille blues.

Konsert med the Hollies til støtte for prosjekter i vestlige Nepal

Borgny Ween er medlem av Norge-Nepal-foreningen. Borgny er radiograf og ph.d.-stipendiat ved Universitetet i Oslo. Mannen Knut Skyberg er arbeidsmedisiner ansatt ved Statens arbeidsmiljøinstitutt og bedriftslege ved Freia og Aftenpostens trykkeri.

Knut og Borgny

Den 8. mai skal Knuts 60-års dag feires med en konsert med det britiske bandet the Hollies der overskuddet skal gå til prosjekter i Nepal. Konserten arrangeres av dem selv i privat regi og de har booket hele Sentrum Scene. Hvorfor? Som de sier – skal vi gjøre noe for andre så det monner noengang, er dette vår måte. Gleden er på vår side. Knut er en av verdens største Hollies-fans. Alle de tusen billettene ble solgt på tre måneder. Den best kjente melodien med the Hollies er *He aint' heavy – he's my brother*. Gruppen the

Hollies støtter opp om Nepal-prosjektene ved at Norge-Nepalforeningen får anledning til å ha en stand på Sentrum scene, og det arbeides med et innslag på TV2, der Nepal-aspektet skal tas opp. Nepal-arbeidet skal også presenteres på bursdagsarrangementet tidligere på dagen med over 200 deltakere.

The Hollies

Overskuddet skal brukes på prosjekter i det vestlige Nepal. Støtten vil hovedsakelig gå til Nyaya Health litt for å styrke utdanning for barn i Baitadi, og litt til et Pekope-prosjekt, et supert Tynset-utviklet energi-effektivt kokeapparat som sparer avskoging (trenger ikke bruke ved) og hindrer lungesykdommer – se www.pekope.net. Det er lokale nepalske smeder som lager dem og de trenger penger til mer materialer.

Hva er Nyaya Health? Nedenfor har vi kopiert presentasjonen på www.nyayahealth.org:

Working for Health Equity in Rural Nepal

Nyaya Health operates a hospital and mobile medical care services in Achham, a large district

in Nepal. Achham is one of the poorest regions in South Asia, and shoulders some of the world's highest mortality rates, particularly among women. Following a decade-long civil conflict, the health infrastructure of the region has been ravaged. Nyaya provides essential primary care to the region, as requested and directed by community members. We work in partnership with local government officials as part of an initiative to rebuild the public sector health system. We construct healthcare infrastructure, train local health workers, and provide direct medical services. Our organization employs an all-Nepali staff with supervision and training from volunteer public health experts. We maintain an "open source" approach involving complete transparency in our expenditures, operations protocols, and clinical outcomes, which are detailed on this website.

Borgny har også støttet oppbyggingen av Gandaki Medical College i Pokhara med tips vedrørende studieplaner, bibliotek, journal-oppbygging etc.

Hva det startet med? Historien startet via en e-post i 2006, da Chhavi Raj Bhatt fra Baitadi, en blant de tre aller første Bachelor (BSc)-utdannede radiografer fra Nepal, søkte jobb som hennes research assistent. Mange e-poster og fem nepalske prosjekter senere endte med tilrettelegging for en særs motivert kollega. Norske læresteder godkjente ikke en nepalsk BSc som tilsvarende en norsk BSc-grad. Kommer man fra land utenfor Europa må ulike hindre forseres. Chhavi fikk ikke stipendmidler, så dermed tok Borgny saken i egne hender. Mer om Chhavis første opphold i Norge, se: <http://www.groruddalen.no/fra-nepal-til-ellingsrud-for-aa-laere-mer-om-radiologi.4449151-19208.html>

Chhavi blir den første radiograf med master i radioøkologi fra UMB på Ås. I tillegg har han og

Chhavi og Borgny i Oslo.

Foto: Groruddalen.

Borgny gjort en del forskning sammen og presentert papers: *Occupational radiation exposure monitoring in Nepal* på verdenskongressen i strålevern (IRPA) i 2008, *Gender empowerment in Nepal for sustainable development* på 6th Consumer Citizenship Network International Conference i Ber-

Chhavis foreldre og niese i landsbyen Baitadi. Foto: Mahendra Bhatt.

Chhavis niese.

Foto: Mahendra Bhatt.

lin, mars 2009. "Cancer treatment by radiotherapy in Western Nepal: a hospital-based study" er publisert i *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention* (2009). Når Chhavi reiser tilbake til Nepal høsten 2011 vil han være godt forberedt til å bygge opp et fremtidig strålevern institutt i Nepal.

En vesentlig grunn til at Knut og Borgny øn-

He aint't heavy, Father

sker å bruke overskuddet i det vestlige Nepal er kjennskap til de ekstremt dårlige forholdene for kvinner og barn i vestlige Nepal, som de ble klar over via kontakten med Chhavi. For verken Borgny eller Knut har vært i Nepal ennå. I tillegg til overskuddet fra konserten håper de å kunne samle inn penger fra publikum og bursdagsgjestene.

Hvorfor gjør dere dette, spør Norge-Nepal foreningen Borgny.

"Vilt? Ok, litt kanskje, men det oppleves veldig meningsfylt, og det er en vinn-vinn- situasjon:

Vinn 1- Vi får en fin konsert

Vinn 2- Nyaya Health og andre gode lokale tiltak i fattige vest-Nepal får tilskudd slik at folk får mere verdige liv

It's a long, long road
From which there is no return
While we're on the way to there
Why not share

And the load
Doesn't weigh me down at all
He ain't heavy he's my brother

The Hollies, 1969
skrevet av B. Scott og B. Russell

Vinn 3- Vi alle får gleden av å gjøre noe bra. Det er ikke noen byrde for oss - *He ain't heavy- he's my brother* - vi trakk gull-loddet ved å bli født i det rike Norge.

Mere informasjon finnes på Facebook-siden Reinforcing Nepal, eller ved å kontakte Borgny eller Knut borgny.ween@rr-research.no & knut.skyberg@stami.no

Arniko, hvem var det ?

Nepals beliggenhet mellom stormaktene Kina og India krever diplomatisk kløkt og gode balansenervener. Avstanden mellom press og smiger fra de rivaliserende naboene kan være hårfin. Begge legger vekt på tusenårige vennskskapsrelasjoner og begge har lett for å la seg fornærme om Nepal vender blikket den andres vei.

Folkerepublikken Kina feiret i høst sitt 60års jubileum, og fant anledning til å markere sine gamle kulturelle bånd til Nepal med en kunstutstilling i Kathmandu ved samtidig å feire 730 års jubileet (!) for ferdigstillingen av "The White Pagoda" i Miaoyingklosteret i Beijing. En ekstra kommentar til "The White Pagoda": Turistbrosjyrene opererer av og til med "The White Dagoba" som vel er riktigere ettersom "dagoba" skal være den kinesiske betegnelsen på en buddhistisk stupa, et religiøst monument. Stupaenes utseende kan variere noe med sekter og områder, men hovedformene og symbolinnholdet bygger på de samme elementene i buddhistisk filosofi. Den spesielle "lotusknopp"- utformingen vi finner i The White Dagoba forbindes gjerne med lamaistisk Mahayana-buddhisme og Tibet. I Tibet og Himalaya, er betegnelsen "Chorten" mest vanlig.

Hva har så den store hvite stupaen i Beijing med Nepal å gjøre ? Stikkordet er Arniko, ifølge kinesisk pressemelding "Nepals cultural envoy to China". Arniko's opprinnelige navn skal ha vært Balabahu. Han var Newar, født i Patan i Kathmandudalen i 1249, død i Beijing i 1306. Arniko var

arkitekt og byggmester for den store dagobaen i Miaoyingklosteret, den største i Beijing, hele 55 meter høy, skjønt ikke så kjent som den mindre, men langt mer synlige dagobaen (med samme navn) på en øy i Beihai-parken. Ikke så rart at noen forveksler disse to.

Arniko vokste opp under Malla-dynastiet, en gullalder i Kathmandudalen for arkitektur, kunst og kunsthåndverk. Samtidig, i Kina, satt grunnleggeren av Yuan-dynastiet, Kublai Khan på tronen. Mongolen Kublai Khan var under sterk religiøs innflytelse av sin lamaistiske læremester Pag-Pa, og ville i 1260 opprette et kloster og en stupa for ham i Lhasa. Til det trengtes en dyktig arkitekt og byggmester. Med Newarenes renommé på feltet falt det naturlig å henvende seg til Malla-kongen for å finne en kandidat. 80 søkere meldte seg, deriblant den 17-årige Arniko som må ha

hatt selv tilliten og svennestykket i orden, for han klarte å overbevise om at han var rette mann på jobben.

Klosteret han bygget i Lhasa, med gyldne tak i Newar-stil, imponerte Pag-Pa slik at han ville introdusere den unge Arniko for keiseren selv. Dermed gikk reisen videre til Beijing. En anekdote som visstnok står å lese i nepalske barns skolebøker forteller om den unge mannens møte med Kublai Khan, Himmelenes sønn. Kinesisk hoffetikette tilsa at undersåttene bøyet nakken og senket blikket i møte med keiseren, men Arniko sto med rett nakke og møtte keiserens blikk. Dette forundret Kublai Khan stort, han som var vant til å bli møtt med frykt og underdanighet. "Er et barn redd for å se sin fars ansikt", spurte Arniko. "Konger er som fedre for sitt folk i mitt land".

Kublai Khan ville selv teste den unge Newars ferdigheter og ba ham reparere bronsesstatuen av en gammel Sung-keiser. Reparasjonen var perfekt og Arniko kom i fast keiserlig tjeneste som kom til å vare livet ut. Han fikk ærefulle oppgaver, blant annet den nevnte White Dagoba i Beijing. Som arkitekt, skulptør og portrettmaler, vant han stor heder og berømmelse, og fikk bære en sølvplate med tittelen "Duke of Liang". Gjennom ham fikk Newar-kunsten stor innflytelse på

kunstutviklingen, ikke bare i Kina, men i store deler av Asia. Dette har fått noen til å sammenlikne ham med store europeere som fulgte noen hundre år etter, Brunelleschi, Michelangelo og Leonardo da Vinci. Så vidt jeg vet nevnes han ikke av Marco Polo, som også skal ha vært i Kublai Khans tjeneste. Kom Marco Polo virkelig til Kina ...?

All nasjonsbygging trenger nasjonale helteskikkelser. Arniko er naturlig nok et stort navn i Nepal, selv om han virket det meste av livet i Kina. Den relativt nye veien fra det sentrale Nepal og opp til den kinesiske grensa har fått navnet "Arniko highway". Et vakkert fjell i Mustang, det 6034 meter høye Arniko Chuli er selvsagt oppkalt etter ham, og vi finner Arniko i navnet på hoteller og trekking-byråer.

Men egentlig vet den vanlige Nepaler ganske lite om Arniko. Dette ville han gjøre noe med, den da 88 år gamle Satya Mohay Joshi. Han er nærmest en institusjon i Nepal, som historiker og forfatter. Utenfor Kirtipur har han på eget initiativ og for egne midler bygget opp et Arniko-museum, med bilder, bøker og skulpturer som han har sporet opp og samlet, det meste fra Kina. I 1987 gav han ut boka "Kalakara Arniko" på forlaget Vijaya Gaijanada Vaidya. Boka er på Nepali, om den er oversatt til engelsk vites ikke.

Dessverre skal det visst stå dårlig til med museet. Det mangler offentlig støtte, og har ikke hatt midler til å markedsføre seg og få besøkende og inntekter. Det har ikke råd til å ansette folk, og resultatet er at det til tross for gamle Satya Mohay Joshis entusiasme står stengt mens samlingene støver ned og bygningen forfaller.

Er det noen av foreningens medlemmer som vet mer om dette?

Dag Norling

Hva har skjedd i Nepal siden sist?

Møter, løfter om å inngå en avtale om maktfordeling, utsatte møter, utskjelling, trusler, nye møter – det tar øyensynlig aldri slutt. Imens blir den vanlige nepaleser stadig mer frustrert og oppgitt. Mediene og personlige kilder gir det samme pessimistiske inntrykket.

I dette *Hamro Patrika* forteller Erik Ramstad om erfaringene fra besøket i Nepal i november, og i en artikkel i *Klassekampen* den 4. januar (side 3) skrev Tone Bleie at "Uforsonligheten i nepalsk politikk er blitt farlig." Tone er akademisk direktør for Senter for Fredsstudier, Universitetet i Tromsø (e-post: tone.bleie@uit.no). Før jul kom hun tilbake fra en rundreise i Nepal, etter invitasjon av en organisasjon for krigsskadde. Hennes ord om møtet med lokalbefolkningen i Vest-Nepal bekrefter det Kunda Dixits billedutstillinger og bokprosjekter har avdekket. Hun skriver: "De formidler stillferdig hvordan krigsårene har satt dype spor." Og: "Desperasjonen nærer både politisk apati og ny politisk vold, særlig blant unge menn."

På den politiske dagsorden står fortsatt blant annet den nye grunnloven, integreringen av maoistsoldatene i hæren, presidentens posisjon og Maoistenes mulige deltakelse i regjeringen. Framdriften i disse sakene hemmes av maktkampen mellom de tre store partiene: Congress Party, United Marxist-Leninist (UML), og Maoistene. Madhav Kumar Nepal fra CPN (UML) er fortsatt statsminister (i en regjering med 44 ministre!), men uenighet og maktkamper internt i partiene gjør ikke forhandlingsklimaet bedre. Dette er mest synlig blant Maoistene. Både kadrenes press

mot moderpartiet og konflikten mellom Dahal (Prachanda) og Battarai har vært kjent lenge, men nå har Dahals personlige mistillit toppet seg i offentlige påstander om at Bhattarai er Indias mann for statsministerposten (www.nepalitimes.com 8.-14. January 2009).

Maoistene erklærer jevnlig områder for autonome stater. De to siste (i desember) var Magarat (omfatter Palpa, Rolpa, Rukum, Baglung, Myagdi, Argakhanchi, Pyuthan, Gulmi og Salyan) og Tamuwan (omfatter Lamun, Gorkha, Tanahun, Manang, Mustang, Kaski, Parvat og Syangja). Begrunnelsen? "Maoist central committee member Dev Gurung [...] said that the Maoists were compelled to declare autonomous states to exert pressure on the government to be serious towards timely drafting of the constitution." (nepalnews.com, 17 December 2009). Tvilen om Maoistenes reelle mål er også økende, slik det blant annet ble uttrykt i *Nepali Times* for 8.-14. januar 2009 (nepalitimes.com). I begynnelsen av januar snakket Mr. Dahal på et møte med støttespillere, og hans ord "[...] shows that the Maoist party is fully committed to seizing total power to set up a people's republic through decisive revolution."

International Crisis Group (www.crisisgroup.org) har pekt på at det politiske spillet i Kathmandu tar all oppmerksom bort fra borgerkrigens ofre. I *Nepal: Peace and Justice* (Asia Report no 184, 14 January 2010) står det: "Failure to address the systematic crimes committed during Nepal's ten-year civil war is threatening the peace process. There has been not a single prosecution

on civilian courts for any abuses." Ingen av konfliktens parter lever opp til fredsavtalens løfte om å erkjenne at begge sider brøt fundamentale regler, men insisterer i stedet på at de ikke gjorde noe galt. Partiene er ikke interessert i å gjøre noe med forbrytelsene som ble begått, og de blir heller ikke presset av det sivile samfunn, især middelklassen. Ifølge rapporten: "The domestic constituency for justice is minimal."

Rapportens anbefalinger viser hvem International Crisis Group mener kan gjøre noe for å fremme fredsprosessen: All Political Actors Party to the Peace and Constitutional Processes; the Government of Nepal; the Unified Communist Party of Nepal (Maoist); the International Community, in particular the UN and Donors Represented in Kathmandu; and Providers of Military Assistance and Training, in particular India, China, the U.S., and UK.

Bidrag fra utlandet ble blant annet gitt på en tre dagers konferanse 15.-17. januar i år: "Dynamics of Constitution Making in Nepal in Post-conflict Scenario". Formålet var å få internasjonale

kommentarer til kontroversielle konstitusjonelle spørsmål som Constituent Assembly har forsøkt å løse. Foruten nepalske eksperter, var deltakerne fra Kanada, England, Finland, Sverige, Etiopia, Kenya, India, Kina, Sri Lanka, Indonesia, Singapore, Taiwan, og Australia (www.nepalnews.com, 18 January 2010). Det gjenstår å se om dette og andre arrangementer kan bringe prosessen med å skrive den nye grunnloven vel i havn til den fastsatte fristen 28. mai 2010 (mer om the Constituent Assembly's arbeide i Hamro Patrika, nr. 4, 2009, s. 47-48).

Denne situasjonen er nå Tore Toreng midt oppe i. Kunda Dixit har fortalt at Toreng er tilbake i Nepal som Utenriksdepartementets spesialrådgiver for fredsprosessen.

Ellers må det nevnes at Nepali Times har feiret sitt 10års jubileum med et spesialnummer med blant annet en interessant oversikt over politiske hendelser i Nepal de siste 10 årene (se www.nepalitimes.com / ARCHIVE, Issue # 483 (01 Jan 2010 – 07 2010)).

Marit Bakke

ÅRSMØTE

Det innkalles til årsmøte i Norge-Nepal foreningen torsdag 15. april 2010, kl. 18.30.

Sted: Batteriet, Storgt. 36, Oslo.

Dagsorden:

1. Valg av møteleder
2. Valg av referent
3. Valg av to medlemmer til å underskrive referatet fra årsmøtet
4. Årsberetning: gjennomgang og eventuell godkjenning
5. Regnskap: gjennomgang og eventuell godkjenning
6. Forslag til vedtak
7. Valg av styremedlemmer
8. Eventuelt

Forslag som ønskes behandlet på årsmøtet må være sendt til styret senest onsdag 31. mars:

Dag Norling, John Colletts Allé 46, 0852 Oslo, e-post: dag.norling@getmail.no

Phewatal

Foto: Manohar Pradhan